

Guvernul propune modificarea Constituției pentru a fortifica independența judecătorilor

8 11 2017

La 7 noiembrie 2017, Guvernul a adoptat un proiect elaborat de Ministerul Justiției cu scopul consolidării sistemului judecătoresc. Potrivit proiectului, de la bun început judecătorii voi fi numiți până la atingerea plafonului de vârstă (65 de ani), fiind astfel exclusă necesitatea reconfirmării în funcție a judecătorilor de către Președintele țării după primii 5 ani de activitate. De asemenea, judecătorii Curții Supreme de Justiție (CSJ) vor fi numiți de către Președintele țării și nu de către Parlament, cum este în prezent. Proiectul mai notează că numirea și promovarea judecătorilor trebuie să fie făcută transparent și în bază de merit. Aceste modificări pot avea efecte benefice asupra independenței judecătorilor, dacă vor fi aplicate cu bună credință de autorități. De asemenea, proiectul introduce imunitatea judecătorilor pentru acțiunile sau inacțiunile efectuate în exercitarea funcției (imunitatea funcțională), instituție care acum nu există în Constituție (judecătorii totuși beneficiază de imunitate în temeiul Legii cu privire la statutul judecătorului).

Proiectul mai prevede că din Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) vor face parte doar judecători și reprezentanți ai societății civile, iar ministrul Justiției, Procurorul General și Președintele CSJ nu vor mai fi membri din oficiu ai acestuia. Mandatul membrului CSM va fi de 6 ani (față de 4 ani, cum este în prezent) și nimeni nu va putea deține două mandate consecutive (în prezent o astfel de interdicție nu există). Aceste prevederi sunt de natură să sporească independența CSM. Proiectul totuși nu prevede expres câți membri va avea CSM, câți din ei vor fi judecători și câți vor fi reprezentanți ai societății civile, precum și cine va numi reprezentanții societății civile în CSM. Aceste aspecte urmează a fi clarificate ulterior în legislația care reglementează componența CSM. Proiectul mai prevede că CSM este garantul independenței autorității judecătorești și că acesta își exercită atribuțiile în mod direct, sau prin intermediul organelor sale specializate (colegiile de selecție, evaluare a performanțelor și cel disciplinar al judecătorilor).

Proiectul include și unele prevederi discutabile. Pe lângă faptul că judecătorii CSJ nu vor mai fi numiți de către Parlament, este exclusă și cerința pentru candidații la această funcție de a avea o vechime în funcție de judecător de cel puțin 10 ani. Această modificare creează premisa ca la CSJ să fie numiți juriștii care nu au lucrat niciodată în calitate de judecător (ex. profesori universitari, procurori sau avocați), inițiativă lansată în 2015 de Președintele Curții Supreme de Justiție și criticată de mai mulți reprezentanți ai societății civile și judecători. CRJM a recomandat menținerea în Constituție a condiției de 10 ani de experiență pentru a fi numit judecător la CSJ.

Chiar dacă proiectul exclude reconfirmarea în funcție a judecătorilor de către președintele țării, proiectul nu clarifică ce se întâmplă cu judecătorii care au fost deja numiți în funcție pentru un mandat de 5 ani și care, până la modificarea Constituției, nu au fost reconfirmați în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. CRJM a recomandat Ministerului Justiției să menționeze expres în proiect că acești judecători se consideră numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, fără a fi nevoie de încă un decret prezidențial (recomandarea nu a fost acceptată).

Proiectul de lege în cauză este foarte similar cu un proiect care a fost avizat pozitiv de către Curtea Constituțională în anul 2016. Această modificare a Constituției a fost promisă de autorități partenere de dezvoltare. Din motive necunoscute, proiectul din 2016 nu a fost adoptat de

Parlament în termenul prevăzut de Constituție (conform art. 143 din Constituție, modificarea Constituției poate avea loc în termen de un an de la prezentarea inițiativei în Parlament).

Pentru ca proiectul să fie depus în Parlament, Guvernul trebuie să obțină avizul Curții Constituționale. Deputații pot modifica Constituția cu votul a 2/3 (67) din deputați.